

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

RESEARCH JOURNEY

INTERNATIONAL E-RESEARCH JOURNAL

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

January - 2019

SPECIAL ISSUE- 87 (A)

Indian Financial Sector : Challenges and Prospects

ALLAH

ALLAH

State Bank of Bikaner and Jaipur

Guest Editor :

Dr. K. K. Deshmukh

Principal,

S.N. Arts, D.J. Malpani Commerce &

B.N. Sarada Science College, Sangamner,

Tal. Sangamner, Dist. Ahmednagar (MS) India.

Chief Editor :

Dr. Dhanraj T. Dhangar

Yeola, Dist. Nashik (MS) India.

Executive Editor :

Dr. N. S. Sabale

Dr. G. K. Sanap

Prof. B. N. Shingade

Dr. K. D. Jadhav

Dr. P. J. Phalphale

Dr. G. R. Jaitmal

Dr. A. B. Hase

This Journal is indexed to

UGC Approved Journal

Scientific Journal Impact Factor (SJIF)

Latent Impact Factor (LIF)

Global Impact Factor (GIF)

International Impact Factor Services (IIFS)

Indian Citation Index (ICI)

Dictionary of Research Journal Index (DRJI)

WATIDHAN PUBLICATIONS

Principal

K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

INDEX

No.	Title of the Paper	Author's Name	Page No.
1	Challenges and Opportunities in Indian Finance Sector	Dr. Girishkumar Rana	05
2	Co-operatives and Agricultural Credit Issues and Challenges	Dr. Avinash Raikar	11
3	Demonetization - Impact on Small Traders and Road Side Vendors	K. Naveen Kumar	13
4	Growth of Loans and Advances of Selected Urban Co-operative Credit Societies in Goa - A Study	Mr. Amrut Naik	20
5	Recent Trends in Banking Sector	Dr. Suhas Avhad	25
6	Impact of Merger Activity on Financial Performance: A Case Study of State Bank of India	Manisha Shinde & Dr. Arun Gaikwad	28
7	Challenges and Opportunities of Indian Banking	Dr. Atul Salunke	36
8	A Study of Internet Banking Service of SBI	Mr. Nitin Gaikwad & Dr Vilas Eppar	40
9	New Banking Product	Dr. R.G. Rasal & Dr. Ashok Ghorpade	45
10	Non-Performing Assets Challenges & Future	Dr. G.K. Sanap & Dr. Sandeep Irole	47
11	An Overview of Mutual Fund Houses in India	Dr. Manohar Sanap & Ms. Shephalika Gokhale	49
12	The Truth about Consolidation of National Banks in India	Dr. R.K. Datir & Dnyanesh Mahatekar	53
13	Eligibility Criteria for Car and two-Wheeler Loan	Dr. Pratap Phalphale	56
14	Indian Banking Sector : Challenges and Prospects	Dr. Parag Kadam	59
15	A Study of CSR of Nationalized Banks with Special Reference to Bank of Maharashtra	Miss. Priyanka Nalkar	64
16	Global Financial Crisis & India : Problems and Recommendations	Sachin Palande	70
17	A Study of Impact of Demonetization on Rural and Urban Area with Special Reference to Pune District	Dr. Kishor Nawale	76
18	Digital Lending : The Future of MSME Credit	Dr. Manohar Sanap & CA. Prashant V. Munot	81
19	The Study of Sanjay Gandhi Niradhar Anudan Yojana: Administrative and Implementation Perspective with Special Reference to Pune District	Dr. Manohar Sanap & Ms. Anuja Gawade	94
20	Indian Banking Sector: Challenges and Prospect	Dr. Pratap Phalphale	103
21	Digital Payment System - A Boon or Bane	Dr. Bhausaheb Pawar	108
22	Digitization of Banking Business : Opportunities and Challenges	Dr. Avinash Chintamani	113
23	Impact of the RBI's Monetary Policy on Indian Economy	Dr. Vishal Pawase	118
24	Demonetization- Impact on Indian Economy	Shrikant Fulsundar	120
25	Corporate Social Responsibility of Banking Institutes	Pof. Pratibha Pagar, Dr. Prakash Yadav	125
26	Indian Banking Sector Challenges and Prospects	Prof. Ramdas Aher	131
27	Issues of India's Public Sector Banks	Dr. Mahesh Deshmukh	135
28	Nationalization of Banks of India	Prof. Ananda Sarange	140
29	Role of Tourism in Rural Development	Mr. Namdev Devkate	142

Challenges and Opportunities of Indian Banking

Dr. Atul Hansraj Salunke
Dr. C. D. Deshmukh Commerce and
Sau. K. G. Lambane Arts College, Roha, Raigad
Mob. 91224958131 mail - atulsalunke2007@gmail.com.

Abstract-

During last few years we have witnessed that the World Economy is passing through some complex circumstances as bankruptcy of banking & financial institutions, debt crisis in major economies of the world euro zone crisis. The environment has become very uncertain causing recession in major economies like US and Europe. This poses some serious questions from the Indian economy about the survival, growth and maintaining the substantial development. However, amidst all this turmoil India's Banking Industry has been amongst a few to maintain resilience. The tempo of development for the Indian Banking Industry has been remarkable over the past decade. It is evident from the higher pace of credit expansion, expanding profitability and productivity similar to banks in developed markets, lower inclusion of non-performing assets. In this paper an attempt has been made to review various challenges which are likely to be faced by Indian Banking Sector.

Introduction-

Banks are the most important financial intermediaries in the economy. India has a varied banking structure with public sector, private sector and co-operative sector banks. Banking industry in India has achieved a new pinnacle with the changing times. The use of advanced technology has brought a revolution in the operations of the banks. The majority of the banks are still successful in keeping with the confidence of the shareholders as well as the other stakeholders.

However, with the changing dynamics of banking business brings new kinds of risk exposure. Banking is the blood of Indian Economy. Blood fluctuations in the human body can be easily compared with problem faced due to fluctuations in banking. Indian banking has a heavy weight in our industry so it has to be effectively studied and understood. To make best of something, we should concentrate on all its aspects and especially the problems and challenges faced by it. Hence it's the main reason for selection of the topic to make clear the core competency of the banking which directly affects the development of the industry.

Objectives of the study-

The study sets the following objectives:

1. To overview Indian Banking Industry.
2. To study the challenges facing by Indian Banking Industry.
3. To analyse and suggest opportunities for the Indian Banking Industry.

Research Methodology-

The present study is totally based on the secondary data and literature. The secondary data is playing the role in the present study. The secondary data is collected from various reference books, magazines, recently published journals, news-papers.

ICSSR, New Delhi
Sponsored

ICSSR, New Delhi Sponsored
National Level Seminar in Interdisciplinary subject

FINANCIAL LITERACY AND DIGITAL PAYMENT SYSTEM IN INDIA

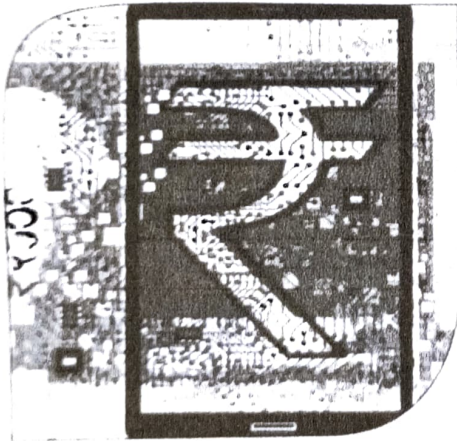
Kisan Shikshan Prasarak Mandal, Borgaon (Kale), Tq. & Dist. Latur

Affiliated to Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad

VASANTRAO KALE MAHAVIDYALAYA,

DHOKI, TQ. & DIST. OSMANABAD. (MS)

Saturday, 28th December 2019

Organized By

Department of Economics

Vasant Rao Kale Mahavidyalaya, Dhoki

Tq. & Dist. Osmanabad (MS).

Pri. Dr. Haridas Fere
Chief Editor

Dr. Balasaheb Maind
Editor

A—

Principal

K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

**Vol.
II**

Sr. No.	Name of Author	Title Of Paper	Page No.
76.	आर. डी. गणापुरे डॉ. पी. बिराजदार	आर्थिक साक्षरता आणि भारतीयांची गुंतवणूक प्रवृत्ती	232
77.	ज्योती ललित अधाने	डिजिटल इंडिया व वित्तीय समावेशन	236
78.	डॉ.ज्ञानेश्वर जिगे	रोकड विरहित अर्थव्यवस्था : भारताच्या संदर्भात संधी आणि आव्हाने	240
79.	डॉ. सुनिल अण्णा गोरडे	राष्ट्रीय कृषी बाजार (ई-नाम) प्रणालीचे एक अर्थशास्त्रीय विश्लेषण	242
80.	डॉ.प्रमोद बालाजीराव बेरळीकर	कॅशलेस व्यवहार व ग्रामीण अर्थव्यवस्था	244
81.	प्रा. डॉ. अनंत नरवडे	रोकडविरहित अर्थव्यवस्था- समस्या आणि उपाय	246
82.	गोविंद रामराव काळे डॉ. दिपक एम. भारती	भारतातील रोकडविरहित व्यवहार : एक आव्हान	249
83.	प्रा. डॉ. ए. टी. शेवाळे	भारतातील ई-कॉमर्स - आर्थिक व्यवहार व विनिमय	251
84.	प्राचार्य डॉ. हरिदास फेरे डॉ. बी.व्ही. मैद	भारतातील डिजिटलायझेशन आणि डिजिटल पेमेंट सिस्टिम एक अभ्यास	254
85.	डॉ.माधवराव नरसिंगराव बिरादार	रोकडरहित अर्थव्यवस्था व रोकडरहित व्यवहाराचे विविध पर्याय	256
86.	श्यामराव लक्ष्मण वासनीकर प्रा डॉ. विजय भोपाळे	कॅशलेस अर्थव्यवस्था आव्हाने आणि उपाय	259
87.	डॉ. एस.एस.देवनाळकर	डिजिटल पेमेंट सिस्टिमचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम	261
88.	एम. एस. बिडवे	डिजिटल ग्रंथालय साहित्य सादरीकरण व शोधप्रक्रिया : एक अभ्यास	263
89.	डॉ. मिनश्री भास्कर जाधव	डिजिटल साक्षरता आणि भारतीय अर्थव्यवस्था	266
90.	राहुल शिवाजी तिगोटे डॉ. दीपक भुसारे	काळ्या पैशाला लगाम : रोखरहित अर्थव्यवस्था	269
91.	आकाशनाथ दत्तात्रय बोरकर, डॉ. एन.के.मुळे	निश्चलनीकरण आणि रोकडविरहित अर्थव्यवस्था	271
92.	डॉ. कार्तिक पोळ प्रा. प्रमोद मुळे	रोकड विरहित व्यवहारात सरकारने केलेले प्रयत्न	276
93.	प्रा. आचार्य बालाजी वैजनाथराव	रोख विरहित व्यवहार : आव्हाने व उपाय	278
94.	डॉ. ए. एच. अन्तार	डिजिटल इंडिया मोहीम : एक आर्थिक क्रांती	281

116.	प्रा.डॉ.नानासाहेब पीडतराव मनाळे	डिजिटल संज्ञान : कान्हाजी गरज - एक अभ्यास	337
117.	डॉ. अजून मोहनराव घोरे	शेती रशोग आणि रोगशेतीतील डिजिटल पद्धती	339
118.	डॉ. महेशकुमार घोरे	कॅशलेस प्रणाली आणि ग्रामीण अर्थव्यवस्था	342
119.	अनुराधा रामभाऊ पांडवबुध्ते पा. डॉ. अशोक कोरडे	भारतातील विविध व्यवहारांच्या संदर्भात डिजिटल पेमेंट सिस्टम एक दृष्टिकोन	344
120.	पा. डॉ. एल.एच. पाटील महेश शिवाजीराव नेनवाडे	कॅशलेस अर्थव्यवस्था आणि नवे पर्याय	346
121.	प्रा. नानासाहेब शौरंग पटनूरे प्रा. डॉ. मनोजकुमार यादवराव सोयवंशी	रोकडविरहित व्यवहारासाठी सरकारी उपाय-योजना	350
122.	प्रा.डॉ. कार्तिकदास दिनकर फड	कॅशलेस व्यवहार आणि बदलती माध्यमे	353
123.	प्रा.डॉ. दैवशाला चंद्रभुज रसाळ	रोकडविरहित व्यवहाराचे फायदे - तोटे	355
124.	प्रा.डॉ. एस.ए. सांगळे	पैसा मुक्त बाजार व्यवहारासमोरील आव्हाने व संधी	358
125.	प्रा. डॉ. एन. सरडे	पारंपारिक ग्रंथालयाचा डिजिटल प्रवास: एक अभ्यास	362
126.	डॉ. नामानंद गौतम साठे	कॅशलेस व्यवहार आणि ग्रामीण अर्थव्यवस्था	364
127.	डॉ. एम.एल. शेंडके	कॅशलेस व्यवहार : लाभ आणि आव्हाने	366
128.	प्रा. अलका विठ्ठल शिंदे	डिजिटल प्रशासन पारदर्शकता आणि जनसहभाग	368
129.	प्रा.डॉ. महेंद्रबपाशा बाबुमीर्षी शिरमाळे	आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचा अभ्यास	370
130.	प्रा. बाबासाहेब म्यानदेव सोनवणे प्रा. डॉ. एस. एस. मुळे	डिजिटल पेमेंट पद्धतीचा पंचायतराज संस्थांवरील परिणामांचा अभ्यास	372
131.	सुमित शिवाजी सातपुते	रोकड विरहित व्यवहार व शासकीय योजना - एक अभ्यास	374
132.	डॉ. दीपक व्ही भुसारे, जयश्री आसाराम तळेकर	डिजिटल पेमेंट व्यवस्था :- फायदे आणि अडचणी	377
133.	प्रा. जगन्नाथ टोंपे प्रा. डॉ. प्रभाकर किर्तनकार	रोकड विरहित अर्थव्यवस्था	379
134.	प्रा. डॉ. अनिल दि. वाडकर	डिजिटल देयक प्रणाली वस्तुस्थिती आणि विपर्यास	381
135.	प्रा. सुकुमार दत्तापाटील प्रा. डॉ. एल.एच. पाटील	चिरंतन शेती आणि अन्मसुरक्षा यामध्ये डिजिटल देयकाची भूमिका	384

चिरंतन शेती आणि अन्नसुरक्षा यामध्ये डिजिटल देयकाची भूमिका

डा. सुकुमार दत्तापाटील
ही सी डी देशमुख कॉलेज
ही कुसुमगाई तालुक्याचे व.स.स. महाविद्यालय
रोहा जि. रायगड

या सी डी मजकूर मधील
सि.स.सी. महाविद्यालय, रायगड

संशोधनाच्या -
तेजिवायिकेद्वारे आज शेतीमध्ये क्रांतीची घातिका मूक प्राणी भात त्यामुळे शेतीची कार्यक्षमता जगातल्याच जगात आणि
ज्यात पृथ्वीला वाढत्या आहे पृथ्वीत दशकातील वातावरण भेदाबाबत डिजिटल कृषी क्रांती ही सर्वात स्वीकृत घडणूक असून ही
ज्यामुळे जागतिक लोकसंख्येची अन्नधान्याची गरज भागविण्यास मदत होईल. अन्नधान्याची या उन्हेक भाग हा डिजिटल देयक वटवून घेईल
डिजिटल साधनांच्या आधारे समाधानाचे व्यवस्थापन अधिक कार्यक्षम, अधिक पयोग्य आणि समाधानकारक होऊ शकते. डिजिटल शेती ही
अशी एखादी तयार करेल की जी हवाभान बदलामुळे उद्भवणाऱ्या समस्यांच्या पत्तिकडे होऊन जाणवत असून अधिक धोकादायक आणि
ज्यात वाढीस अनुकूल असणारी ठरेल. चिरंतन विकासाला अडि दपटल्या सदर्भात डिजिटल शेतीमध्ये कृषी जाणवत आहे. कायदा मधील
जे तसेच कमी खर्चाच्या द्वारे अधिक लाभ देण्याची क्षमता आहे. कृषी अन्नशेताचे डिजिटल यंत्रणेस कायद्याने संधान्य कायदे जाणवत पण
त्यासाठी शेतीप्रणाली, ग्रामिण अर्थव्यवस्था तसेच समुदाय आणि नैसर्गिक समाधान व्यवस्थापनाचे मोठे परिवर्तन जाणवत आहे. आज घात
देशांमध्ये शेतीव्यवसायाची परिस्थिती सुधारावयाची असल्यास शेतीमध्ये डिजिटल क्रांती घालण्याच्या पयोग्य नाही. यामध्ये निरक्षण
डिजिटल देयके या संकल्पनेचा स्वीकार कृषी क्षेत्रासाठी केल्यास निश्चितच शेतकऱ्यांना त्यांच्या कायदा होईल. कारण शेतकऱ्यांना
सरकारकडून वेळोवेळी मिळणाऱ्या रकमा, देयके, अनुदाने आपत्काळीन मदत तसेच पीक विण्याची रक्कम ही सर्व शेतकऱ्यांच्या वर व क
खान्यात जमा होईल आणि निश्चितच शेतकऱ्यांना त्याचा फायदा होईल. तसेच ही मदत थेट शेतकऱ्यांच्या वर केल्यास जमा होत असल्यास
जामध्ये कोणताही मध्यस्थ किंवा सरकारी अधिकारी यांचा हस्तक्षेप होणार नाही आणि त्यामुळे भ्रष्टाचाराला आळा बसून कृषी
अन्नपट्टीच्या डिजिटलायझेशनमध्ये ग्रामिण आणि शहरी भाग, स्त्री आणि पुरुष तसेच तरुण लोकमह्याइत्यादींना होणारा संधान्य लाभ
असमानरित्या वाटला जाण्याचा धोका आहे. एखादा भाग डिजिटल होण्यासाठी त्या भागात इंटरनेट तसेच इंटरनेट टाईम इत्यादींना विकसित
होणे गरजेचे आहे. आणि ही सर्व व्यवस्था शहरी भागात मोठ्या प्रमाणावर असते त्यामुळे शहरी भागाला डिजिटल यंत्रणेचा फायदा अधिक
होण्याची शक्यता असते.

संशोधनातील कूट शब्द- डिजिटल देयक, चिरंतन शेती व अन्नसुरक्षा

१) संशोधनाची उद्दिष्टे-

- i) डिजिटल देयक ही संकल्पना समजून घेणे
- ii) चिरंतन शेतीची संकल्पना समजून घेणे
- iii) चिरंतन शेती आणि अन्नसुरक्षा यामध्ये डिजिटल देयकाची भूमिका अभ्यासणे.

२) संशोधनाची गृहितके-

- i) डिजिटल देयकामुळे पैसा वेळ आणि श्रम यामध्ये बचत होते.
- ii) डिजिटल देयकामुळे भ्रष्टाचाराला आळा बसतो.
- iii) डिजिटल देयकामुळे योग्यव्यक्तींकडे त्यांची योग्य देणी पोहोचतात.

३) डिजिटल परिवर्तनासाठी अटी आणि डिजिटल देयकाची गरज - शेती क्षेत्रामध्ये डिजिटल परिवर्तनासाठी काही महत्वाच्या अटी आहेत त्या पुढीलप्रमाणे

- i) पहिली अट म्हणजे डिजिटल तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यासाठी मूलभूत परिस्थिती आवश्यक आहे त्यामध्ये या तंत्रज्ञानाची उपलब्धता तसेच परवडणारी क्षमता आणि माहिती तंत्रज्ञान उपलब्धता व माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यक आणि धोरणात्मक कार्यक्रम राबविले पाहिजेत.
- ii) दुसरी अट म्हणजे इंटरनेट, मोबाईल फोन, डिजिटल कौशल्य आणि सोशल मिडियाचा उपयोग कसा करून घ्यावा याची माहिती व्यक्तीला असणे गरजेचे आहे.

A
Principal
K.E.S. Dr.C.D. Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

जागतिकरण व भारतीय पर्यावरण

प्रा. तुळशीदास मोहन

इतिहास विभाग प्रमुख

को.प.सौ. डॉ. सी.डी. देशमुख

वाणिज्य व सी.के.जी ताम्हणे

कला महाविद्यालय, रोहा रायगड

प्रस्तावना

'खाजगी' ही विसाव्या शतकाच्या शेवटच्या काळातपासून व एकविसाव्या शतकातील एक प्रतिशय महत्त्वाची संकल्पना 'खा' म्हणजे खाजगीकरण 'उ' म्हणजे उदासीकरण व 'जा' म्हणजे जागतिकीकरण तिन्ही घटकांना जगाच्या आर्थिक उत्क्रांतीचे परमावधी असे मानले जाते या तिन्ही घटकांना भारतीय अर्थव्यवस्थेत रचनात्मक बदल घडवून आणण्यासाठी वापर करण्यात आल्याने भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राचे खाजगीकरण झाले. यामुळेच भारताच्या सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगाची मालकी, त्याचे व्यवस्थापन व नियंत्रण खाजगी क्षेत्रातील उद्योगांना हस्तांतरित करण्यात आले व पुढे उदासीकरणाच्या धोरणाला अनुमूलन अर्थव्यवस्थेवर लादण्यात आलेले निर्बंध व नियंत्रण काढून टाकण्यात आले पुढे जागतिकीकरण हे नवीन आर्थिक धोरणाचे एक महत्त्वाचे सूत्र आले व त्यांनी वस्तू, सेवा, तंत्रज्ञान व भांडवलवरील सर्व प्रकारचे निर्बंध दूर करून जागतिकीकरणाचा मार्ग सुखकर व गतिमान केला. याच जागतिकीकरणाला दुसऱ्या शब्दात 'वैश्विकरण' असेही म्हटले जाते. या जागतिकीकरणामुळे भारताची स्थानिक अर्थव्यवस्था जागतिक अर्थव्यवस्थेशी जोडली गेली व भारत जागतिकीकरणाच्या प्रवाहात समाविष्ट झाला.

प्रस्तुत शोध निबंधात जागतिकीकरणाचे भारतातील पर्यावरणातील कोणत्या घटकांवर परिणाम झाले आहेत तसेच या परिणामाला सामोरे जाण्यासाठी कोणकोणत्या उपाययोजनांची अंमलबजावणी काय करायला पाहिजे याची माहिती चिकित्सक पद्धतीने मांडण्यात आलेली आहे.

1) **भारतात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे आगमन** :- जागतिकीकरण प्रक्रियेमुळे बहुराष्ट्रीय कंपन्यांना भारतात प्रवेश करण्याची संधी मिळाली. परिणामी बहुराष्ट्रीय कंपन्यांनी भारतात मोठ्या प्रमाणात शिरकाव केला. सन २००३ मध्ये भारतातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची संख्या १९४७ झाली. हीच संख्या २००४ पर्यंत १६५४ वर पोहचली. आता टप्प्याटप्प्याने या बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या संख्येत वाढ होत आहे. या कंपन्या आंतरराष्ट्रीय कंपन्या, जागतिक कंपन्या, सीमापार कंपन्या या नावाने वावरत आहेत. जगात या प्रकारच्या तीनशे कंपन्या आहेत. व जगातील २५% संपत्ती या कंपन्यांच्या मालकीचे आहे. जागतिकीकरणामुळे भारताने बहुराष्ट्रीय कंपन्यांना आपल्या अर्थव्यवस्थेतील महत्त्वाच्या क्षेत्रांचा ताबा दिला आहे. नैसर्गिक संपत्तीच्या चुटीचा तसेच पर्यावरण प्रदूषित करण्याचा हक्कही दिला आहे. याचे उत्तम उदाहरण म्हणजे अलीकडेच भारत सरकारने, 'गॅस अथोरिटी ऑफ इंडिया लिमिटेड' किंवा 'गेल' च्या १८% समभागाची विक्री केली आहे. यातील ५ समभाग एनर्शन कार्पोरेशन व १.३% समभाग ब्रिटीश कंपनीने विकत घेतले. भारतातील ५५% हिस्सावर या कंपनीचे वर्चस्व आहे. याशिवाय 'तेल' व 'नैसर्गिक वायू' महामंडळाने शोधून विकसित केलेले तेलक्षेत्र देखील खाजगी उद्योग समूहाच्या ताब्यात दिले जात आहे. या बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा भारतातील पर्यावरणातील कोणत्या घटकांवर परिणाम होतो हे जाणून घेणे आवश्यक आहे.

२) **जागतिकीकरणाचा भारतीय पर्यावरणावरील परिणाम**:- जागतिकीकरणामुळे बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा भारतात आल्याने पर्यावरण प्रदूषणाचे स्वरूप गंभीर झाले. व हे प्रदूषणाचे गंभीर स्वरूप संकट रूपाने आज समस्त भारतीयांना पुढे उभे आहे. त्यामुळे 'आम्लपजन्य, कार्बन डाय-ऑक्साइड, वायूमध्ये वाढ, हरितगृह परिणाम, तापमान वाढ' यासारख्या पर्यावरणीय आपत्तींना आज आपल्याला तोंड द्यावे लागत

A-

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

(2)

12-2

Rayat Shikshan Sanstha's

MAHATMA PHULE ARTS, SCIENCE AND COMMERCE COLLEGE,

Panvel, Dist. - Raigad, Maharashtra

Accredited by NAAC at A grade with CGPA Score 3.18
Best College Award by University of Mumbai

Department of Economics, Rural Development and Geography

Jointly Organized

One Day National Level Seminar

on

CHALLENGES OF RURAL AND URBAN DEVELOPMENT IN INDIA

19th January 2019

Chief Editor

Dr. Ganesh Thakur
Principal,

Mahatma Phule Arts, Science and Commerce College, Panvel

Ami

baty

Convener of the Seminar

Dr. Naresh Madhavi
Associate Professor and
Head, Dept. of Economics

Dr. R. P. Mhatre
Head, Dept. of Rural Development

Dr. R. A. Patil
Associate Professor
Dept. of Geography

gan

A-

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

**THE NEW FOREIGN TRADE POLICY 2015-2020 A BOOST TO MAKE IN INDIA WITH
REFERENCE TO AGRICULTURAL PRODUCTS AND GEMS, JEWELLARY-**

Dr. Kamlakar E. Kamble

Dept. of Commerce , Dr. C. D. Deshmukh Commerce & Arts College, Roha -Raigad

Introduction:

The foreign trade of India is guided by the Export – Import (EXIM) policy of the Government of India and is regulated by the Foreign trade (Development and Regulation) Act, 1992. EXIM policy contains various policy decisions taken by the government in the sphere of foreign trade, i.e. with respect to imports and exports from the country and more especially export promotion measures, policies and procedures related thereto. It is prepared and announced by the Central Government (Ministry of Commerce). India's EXIM policy, in general, aims at developing export potential, improving export performance, encouraging foreign trade and creating favorable balance of payments position. Prior to 1985, the Government of India used to announce the EXIM policy annually. However, with a view to have uniformity and stability in EXIM policy, it was decided to give the policy a validity of three years and the first three-year EXIM policy was announced in 1985 (for the Period 1985-88). Since 1985, there was a moderate trend towards trade liberalization, which finally took shape in 1991. The EXIM policy 1992-97 supported the liberalization trend by lowering the tariff walls. The devaluation of the rupee in July 1991, the partial convertibility and the subsequent full convertibility of the Rupee on trade account have all been part of the reform and liberalization of the trade regime.

Starting an import business is a goal of more than thousands of merchants and businessmen. Like an export business, import business is also very profitable business. However, the long-term success and profitability of an import business greatly depends on the importer's knowledge and understanding about the international market and foreign market analysis.

Today, importing goods from abroad has become a booming business, especially due to liberalization of imports and changing consumer profile in most of the developing countries. The rising middle-income groups of consumers in India and their increasing levels on expenditure on various products have resulted in a faster rising demand of the Indian import business. Major imports of India include cereals, edible oils, machineries, fertilizers and petroleum products. India is also a bulk importer of edible oil, sugar, pulp and paper, newsprint, crude rubber and iron and steel. In India, all the activities related to import are handled by the Directorate General of Foreign Trade (DGFT), a government body that also controls the export business in India

General Objectives of Export-Import Policy;

The principal objectives of the EXIM policy of India are as under:

1. To establish and regulate the framework for globalization of India's trade.
2. To enhance the export capabilities.
3. To encourage the attainment of high and internationally accepted standard of quality and thereby enhance the image of India's products abroad.
4. To augment India's exports by facilitating access to raw materials, intermediates, components, consumables and capital goods from the international markets.
5. To promote effective and efficient and internationally competitive import substitution and self – reliance under a deregulated framework for foreign trade.
6. To promote the productivity, modernization and competitiveness of Indian industry and thereby to enhance its export capabilities.

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Peer Reviewed, Indexed and Online Referred Journal
International Multidisciplinary E-research Journal

Opportunities and Challenges in Commerce & Management

■ GUEST EDITOR ■

Profssor Dr. Jyoti S. Rane

■ EXECUTIVE EDITOR ■
Prof. S. O. Mali

■ ASSOCIATE EDITOR ■
Dr. Yogesh V. Torawane

■ CHIEF EDITOR ■

Dr. Dhanraj T. Dhangar

This Journal is indexed in :

- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)
- Indian Citation Index (ICI)
- Dictionary of Research Journal Index (DRJI)

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

Tourism in India : Potentials, Challenges and Opportunities in KONKAN Region

Dr. Kamalakar E. Kamble

Head Dept. of Commerce

Dr. C. D. Deshmukh Commerce & Arts College, Roha, Raigad.

Abstract -

Konkan is important from tourism point of view. Tourists throng the district to visit the historical first of Raigad, Ratanagiri, Shindudurg, Malvan, Kudal, Vengurla, Ganapati Pule, Dapoli, Kulaba, Murud-Janjira and to enjoy its beautiful beaches. The famous hill station Matheran and Dr. Babasaheb Ambedkar memorial at Mahad are other tourist place in the district. Other major attraction in Raigad are Ballaleshwar Ganapati - Pali, Varad Vinayak Ganpati - Mahad, Birla Ganesh temple, Kankeshwar, Elephanta Caves are famous religious place. Mandwa and Kihim beach, Hari-Harishwar beach and Murud - Janjira Fort in south western side of Maharashtra State are other popularly visited tourist spots. The travel and tourism industry has emerged as one of the largest and fastest growing economic sectors globally. Its contribution to the global Gross Domestic Product and employment has increased significantly. The Indian tourism industry has emerged as one of the key drivers of growth among the services sector in India. Tourism in India is a sun rise industry, an employment generator, a significant source of foreign exchange for the country and an economic activity that helps local and host communities. Rising income levels and changing lifestyles, development of diverse tourism offerings and policy and regulatory support by the government are playing a pivotal role in shaping the travel and tourism sector in India. However, the sector is facing challenges such as lack of good quality tourism infrastructure, global concerns regarding health and safety of tourists, disparate passenger/road tax structures across various states and shortfall of adequately trained and skilled manpower. Concerted efforts by all stakeholders such as the central and state governments, private sector and the community at large are pertinent for sustainable development and maintenance of the travel and tourism sector in the country.

Key words - Infrastructure, inclusive growth, Skill development.

Introduction -

India is a federal union of states comprising twenty-eight states and seven union territories. Maharashtra is one of the 28 states in India. The states and union territories are further subdivided into districts. Raigad is one of the 35 administrative districts of Maharashtra located in the south-western part of the state. The district was renamed after Raigad fort which was the former capital of Chatrapati Shivaji Maharaj. The District head Quarter of Raigad District is Alibug. Alibug is situated on the western coast of India and on the shore of Arabian Sea. Raigad has Approximately 240 km of coastline in the west. The district is rich in natural resources. It includes the large natural harbor of Pen-Mandwa, which is immediately south of Mumbai Harbor, and forming a single landform with it. Part of the district is included in the planned metropolis of Navi Mumbai, and its port, the Jawaharlal Neharu Port. The district is geographically subdivided into three parts as follows:

- 1) The Sea Coast
- 2) The Central Belt
- 3) The hilly areas of Sahyadri range

The travel and tourism industry has emerged as one of the largest and fastest growing economic sectors globally. According to the UNWTO (2013), tourism's total contribution to worldwide GDP is estimated at 9 per cent. Tourism exports in 2012 amounted to USD 1.3 trillion accounting for 6 per cent of the world's exports. New tourist destinations, especially those in the emerging markets have started gaining prominence with traditional markets reaching maturity. Asia Pacific recorded the highest growth in the number of international tourist arrivals in 2012 at 7 per cent followed by Africa at 6 per cent. Increasingly, travel and tourism is emerging as an important category of services exports worldwide.

12.1.20

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

January - 2019

SPECIAL ISSUE- 87 (B)

Indian Financial Sector : Challenges and Prospects

ALLAH,

श्री क्षेत्र
SRI KSHETRA BANK

State Bank of Bikaner and Jaipur

Guest Editor :

Dr. K. K. Deshmukh

Principal,

S.N. Arts, D.J. Malpani Commerce &

B.N. Sarada Science College, Sangamner,

Tal. Sangamner, Dist. Ahmednagar (MS) India.

Executive Editor :

Dr. N. S. Sabale

Dr. G. K. Sanap

Prof. B. N. Shingade

Dr. K. D. Jadhav

Dr. P. J. Phalphale

Dr. G. R. Jaitmal

Dr. A. B. Hase

Chief Editor :

Dr. Dhanraj T. Dhangar

Yeola, Dist. Nashik (MS) India.

This Journal is Indexed in :

- UGC Approved Journal
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)
- Indian Citation Index (ICI)
- Dictionary of Research Journal Index (DRJI)

Handwritten signature

Handwritten signature

SWATIDHAN PUBLICATIONS

Principal

K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh

Comm. & Sau. K.G.T Arts

College, Roha - Raigad

Recent Advancement In Electronic Banking Service Quality

Dr. Kamlakar E. Kamble

HOD, Commerce Department

KES, Dr. C. D. Deshmukh Commerce & Arts College,

Roha- Raigad

Email ID kamlakar19752@gmail.com

9890524995

Abstract:-

In order to remain competitive, Banks are increasing using e-banking mode for providing services. The quality of service has been widely used to assess the performance of various banks. Various models of e-banking service quality have been proposed from time to time by various researchers. The aim of this paper is to review some of the important studies on e-banking service quality conducted in various countries across the world. The paper discusses problem with generic e-banking service quality scales. On the basis of review, various studies on e-banking service quality have been classified into four categories. The paper suggests the need for further research to develop a generally accepted scale and model of e-banking service quality.

Introduction:

Traditional banking or branch banking is increasingly being replaced by the electronic banking. The e-banking services provided by banks include ATM, credit card, internet banking, mobile banking, telephone banking, electronic fund transfer, electronic clearing services etc. Since the products offered to the customers of a bank are more or less standardized in nature, banks are feeling an increasing need to differentiate themselves from the competitors on other criteria that can influence customer satisfaction and loyalty. This is so because customer satisfaction and loyalty has been shown to be of utmost importance for a firm's performance in the long run (Hallowell, 1996). Moreover, banks are under pressure to reduce cost of transactions and work load on branches. This has resulted in increasing number of banks using technology to deliver their services to customers. The acceptance of e-banking among people is growing day by day. This growth has been accompanied by increased business interest in measuring and managing e-banking service quality. This interest is also reflected in a large number of academic studies pertaining to measuring e-banking service quality. (Al-Hawari et al., 2005) identified that bank customers tend to use a combination of automated service channels. With time various models and scales of e-banking service quality have been proposed by various researchers. This paper aims at reviewing various e-banking service quality models and scales proposed by various researchers.

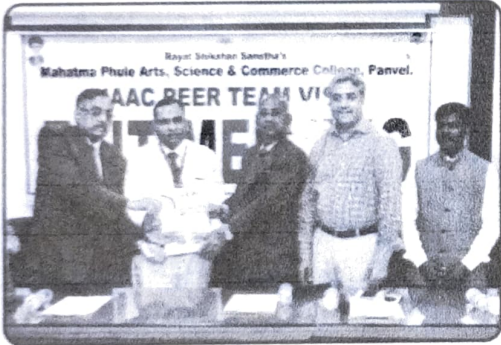
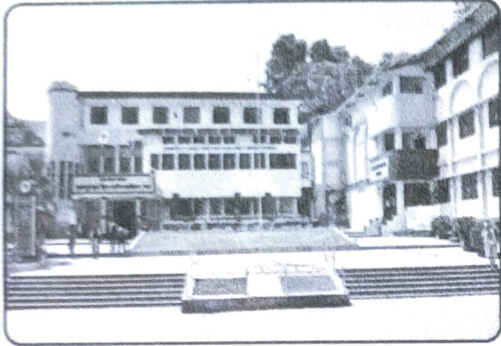
Literature Review:

In the present paper we have reviewed 6 studies on e-banking service quality conducted in different countries across the world over a period of more than 5 years. Details of these studies are given below:

Al-Hawari et al. (2005) developed a model of banking automated service quality taking into consideration the unique attributes of each delivery channel (ATM, Internet and Telephone

**AARHAT MULTIDISCIPLINARY INTERNATIONAL
EDUCATION RESEARCH JOURNAL (AMIER.J)**

A Peer Reviewed Multidisciplinary Journal
SJIF Impact Factor 6.236

ISSN: 2278-5655
Volume - VIII, Special Issues - VII

Rajal Shikshan Sanstha's

**MAHATMA PHULE ARTS, SCIENCE AND
COMMERCE COLLEGE,**

Panvel, Dist. - Raigad, Maharashtra

**Accredited by NAAC at A grade with CGPA Score 3.18
Best College Award by University of Mumbai**

Department of Economics, Rural Development and Geography
Jointly Organized
One Day National Level Seminar

on

**CHALLENGES OF RURAL AND
URBAN DEVELOPMENT IN
INDIA**

19th January 2019

Chief Editor
Dr. Ganesh Thakur

AARHAT PUBLICATION & AARHAT JOURNALS
108, Dhadhapani Park, D. Anandnagar, Ghose, Near, Deshpande Bldg-1103
Email ID: aarhathjournal@gmail.com • Phone: 9822971564
Website: www.aarhat.com

A-

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

INDEX

Sr. No	Title Name	Name of the Author	Page No.
1	Health And Rural Development In India: Issues And Challenges	Dr. Seema Prabh Rath	1
2	A Study Of The Drainage System In Urban India: Road Ahead	Dr. Aarti Sukheja	8
3	Way To Rural Development Of Palghar District	Prin. (Dr.) R. B. Ghagis	11
4	Education Is Key To Rural Development	Dr. Naresh Madhavi	19
5	A Study On Obesity In Selected Rural & Urban States Of India	Dr. Rinkoo Shantnu	22
6	Urbanisation In India- Trends & Challenges	Dr. Monali Ray	28
7	Problems And Prospects Of Agricultural Development In Konkan Region	Deepak S. Narkhede	35
8	An Online And Offline Mode Of Courses In Urban Region' An Overview	Dr. Arun Mali, Dr. Anil L. Patil	38
9	The Analytical Study Of Agricultural Labour Of Khalapur Taluka Of Raigad District	Dr. Babasaheb. D. Bansode Mr. Sanjay Rama Dayare	46
10	Problems And Challenges To E-Commerce In Rural Areas.	Dr. Ashok D. Adhav	51
11	Role Of Small Scale Livestock Production In Rural Economy Of India - A Review	Prabhakar R. Pawar, Anil G. Rokade Namdeo B. Pawar	53
12	Impact Of Urbanization On Raigad District. A Case Study Of Uran Taluka	Prof. Mrs. Anupama Rajkumar Kamble	58
13	Agro-Eco-Tourism In Goa: A Case Study Of Savoii Planatation	Priyanka Ulhas Naik Prathiksha Kashinath Kavlekar	64
14	Problems And Prospects Of Rural Development In India	Dr A. R. Chavan	67
15	Consequences Of Drought Condition In Marathwada	Dr. B. S. Patil	73
16	A Study Of Growth Of Urban Centers In Maharashtra	Dr. Rajendra O. Parmar	77
17	Responsible Rural Tourism And Women Empowerment In Raigad District Maharashtra State	Dr. Uttam N. Gadhe	82
18	The New Foreign Trade Policy 2015-2020 A Boost To Make In India With Reference To Agricultural Products And Gems, Jewellery	Dr. Kamlakar E. Kamble	86
19	Emerging Issues Of Rural Development In India	Dr. Mahale Vilas Shantaram	92
20	Impact Of Jnpt On Rural Area In Uran Taluka (Raigad District)	Prof. Anand K. Gaiwad	95
21	The Role Of SHGS In Empowerment Of Women	Mr. Sanjay B. Mahajan	100
22	The Issues Of Rural Development In Maharashtra	Dr. B. M. Munde	103

A-

Principal
K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

23	GST And Indian Economy	Dr. Yashwant Harishchandra Ulvekar Dr. Praful P. Vashenikar	106
24	Urbanization And Its Challenges In India	Ramdas S. Jamnake	110
25	Opportunities And Challenges Of Dairy Farming In Goa: A Case Study Of A.V Jai Shriram Gosavardhan Kendra, Valpoi Of Sattarim Taluka, Goa	Arjun Anant Morajkar & Siyana Pareekar	116
26	Rural Transformation and Development in Maharashtra: Evidence from two villages of Ahmednagar district, Maharashtra state	Rajendra M. Shingate	120
27	LULC And Change Detection By Multi Temporal Remote Sensing Imageries :(WIMPCOM) Mumbai, India (1992-2009)	Ramhari J. Bagade	126
28	The Opportunities And Challenges In Agro Based Industries In Goa With Special Reference To Areca Leaf Products	Ms. Shilpa Satoskar Ms. Kamaxi Sane	132
29	ग्रामीण विकासातील गांवगर्भस कार्यक्रमाची आव्हाने विशेष संदर्भ :पालघर तालुका	डॉ. जयवंत काशिनाथ पाटील	133
30	फुडुपण आणि मानवी आंगण्याचा चिकित्सक अभ्यास	प्रा. अनिल नि. जिंद	137
31	गेवा तालुक्यातील तांदुळ उत्पादनाचा आढावा	प्रा. मुकुमां दत्ता पाटील	145
32	नवी मुंबईचे वाढते क्षेत्र : उरण तालुक्याचा चिकित्सक अभ्यास	प्रा. डी. ए. केंगा प्रा. कांबळ आर. डी.	151
33	ग्लोबल जिल्ह्यातील वाढत्या शहरीकरणाचा चिकित्सक अभ्यास	प्रा. आर. डी. कांबळ डॉ. आर. बी. पाटील	154
34	गट शेती सबलीकरणासाठी चालना व आव्हाने	प्रा. नितिन वि. खरात	158
35	पन्वेल तालुक्यातील आदिवासी खंड्यातील लोकांच्या सामाजिक, आर्थिक, आव्हानांचा अभ्यास.—मौज मालडुंग, तारापट्टी, कुभटकडी	डॉ. आर. ए. पाटील प्रा. डी. डी. मलांड	167
36	महिला सशक्तीकरणातील आव्हाने	डॉ. रमेश पट्टे म्हात्रे	173
37	आधुनिकीकरणाचा ग्रामीण समाजावरील परिणाम	प्रा. डॉ. स्मिता मनाज भाईर	179
38	माथेरान या पर्यटन स्थळाचा भौगोलिक अभ्यास	प्रा. सिनगर बी. क.	184
39	रायगड जिल्ह्यातील वाहतुक दळणवळणाचा भौगोलिक अभ्यास	प्रा. डी.जी. खदारे	189
40	नवी मुंबईतील वाढत्या नागरीकरणाची आणि विकासाची आव्हाने	प्रा. मंदाकिनी जयसुभाष कदम	195
41	मृदा धूप : एक पर्यावरणीय समस्या	प्रा. डॉ. राजाराम महादेव थोरात	199
42	भारताच्या ग्रामीण विकासासमोरील आव्हाने	प्रा. डॉ. राजेंद्र मुबरकर	207
43	शेळीपालन व्यवसायाचे महत्त्व आणि आव्हाने	प्रा. सजय भास्कर तायडे	214

पदुषण आणि मानवी आरोग्याचा चिकीत्साक अभ्यास

प्रा. अभिल मि.जिजे

श्री.सी.सी. पदुषण महाविद्यालय, रोहा. जि. रायगड

प्रस्तावना :-

सध्याच्या काळात पर्यावरणीय पदुषण ही एक अत्यंत गंभीर समस्या असून जगात सगळी एक चिंता विषय बनलेला आहे. ही समस्या मानवांसह सर्व जिवजंतूंचा धोका निर्माण करणारी आहे. मानवी विकासासाठी व मानवाय त्याच जीवनात मृत्पात्र जगण्यासाठी संपूर्ण पर्यावरणाची अपेक्षा आहे. पर्यावरण अर्थाने पर्यावरण पदुषणाचे मुख्य कारण मानव हाच आहे. जगातही मानवी लोकसंख्येचा वाढ होत आहे तसेच पर्यावरण पदुषणाचे विकारासाठी हेतुपुरस्कर नैसर्गिक संकतीचा अतिरिक्त वापर करतो आहे. त्यामुळे आज तर्जित संकती सादरी सध्याच्या मार्गावर आहे. पदुषण ही सध्याच्या काळातील गंभीर समस्या आहे यात हवा पदुषण, पाणी पदुषण, कृत्रिम पदुषण व पदुषण असे विविध प्रकार आहेत परंतु यामध्ये हवा पदुषण व पाणी पदुषण हे अतिगंभीर आहेत कारण या दोन्ही पदुषणांचा मानवी जगण्यात थेट परिणाम होत असतो व त्यातून विविध आजारांचा निर्माण होतो.

“काणत्याही वस्तू अथवा पदार्थांचे भौतिक रासायनिक आणि जैविक गुणधर्म अगदी प्रयोगातूनही होत की जे मानव, वनस्पती आणि पर्यावरणास घटक ठरते त्यास पदुषण म्हणतात”

तसेच ज्या घटकांमुळे पदुषण होत त्यास पदुषक म्हणतात हे पदुषक मानवनिर्मित व नैसर्गिक अशा दोन्ही प्रकारात वर्गीकृत करता येतात मानवी पदुषकात मलमूत्र, धूर, सांडपाणी, कृत्रिम, विषाग्रे वायु आणि घनपदार्थ यांचा समावेश होतो तर ज्वालामुखी उदकाद्वारे होणारे पदुषण पदार्थ व वायु भूस्तरातून पाकृतिक वायुचा निर्माण इत्यादींचा समावेश नैसर्गिक पदुषणात होतो. वायु पदुषणाचा समस्या त्याच्या घटकात व साध्यमान सामान्यतेला आहे. वायु पदुषणातील काही घटक मात्र काही नैसर्गिक क्रियांसाठी अनुकूल असतात. उदा. नायट्रोजन व फॉस्फोरस यामुळे जमिनीची सुपीकता वाढते. असे असले तरीही पर्यावरणीय पदुषणामुळे अनेक प्रकारच्या समस्या निर्माण होताने. त्यातून इतर घटकांपेक्षा मानवी आरोग्यावर मोठ्या प्रमाणात परिणाम होऊ लागले आहे ज्यामुळे मानवी आजारात दिवसेंदिवस वाढ होत आहे.

पर्यावरणीय पदुषणातील हवा पदुषण, पाणी पदुषण यामुळे मानवी समाजास विविध विविध आजारांचा सामोरा जावे लागत आहे. वरील दोन्ही प्रकारच्या पदुषणातून जगातही वाढ होत आहे तसेचही आजारांच्या संख्येतही वाढ होत आहे पाणी व हवा पदुषणामुळे सर्वाधिक मानवी जीवन प्रभावित झालेले आहे. हवा पदुषणाचा पुरुषांपेक्षा स्त्रियांच्या आरोग्यावर जास्त परिणाम होतो. जगात हवा पदुषणामुळे दरवर्षी ४.६ कोटी मृत्यु होतात. युगपात दरवर्षी ३ लाख २० हजार मृत्यु हवा पदुषणातून होतात, चीनमध्ये ६ लाख ५६ हजार लोक, भारतात ५ लाख २७ हजार ७०० लोक तर संयुक्त संस्थानात ४२ हजार २०० मृत्यु दरवर्षी होतात तसेच पाणी पदुषणामुळेही २ कोटी मृत्यु दरवर्षी जगात होतात. पाण्यातील अमोनिक फ्ल्युगेईड मिश्रित पाण्यामुळे कॅन्सर व दंतगंभीर मोठ्या प्रमाणात होतात. जागतिक वायु पदुषण व जलपदुषणाच्या वाढत जाणा-या आकडेवारीचा व त्यामुळे वाढणा-या आजारांचा विचार करता वायुपदुषण व जलपदुषण यांचा मानवी आरोग्याची प्रतिपत्त संवेद्य

SCHOLARS IMPACT

Quarterly

An International Multidisciplinary Multilingual
Peer Reviewed Research Journal

ISSN 2394 - 7632
EISSN 2394 - 7640

Special Issue

Approved By UGC
Journal No-41129

IMPACT FACTOR - 5.98

ICSSR Sponsored

Two Days National Seminar
on

"LIBRARY AUTOMATION USING SOUL SOFTWARE"

24th & 25th February 2019

February 2019 (Special Issue)

✦ EDITOR IN CHIEF ✦

DR. M. RAGHIB DESHMUKH

✦ GUEST EDITOR ✦

DR. ASHOK S. SONONE
PROF. R. G. BAHETI

DR. S. R. BAHETI
SHRI. M. K. SONONE

www.scholarsimpact.com

: Organised by :

Department of Library Science

The Berar General Education Society's

SITABAI ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AKOLA.

Re-accredited by NAAC with A (Grade)

(Affiliated to : Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati)

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

CONTENTS

Sr. No.	Research Papers	Page No.
1.	Library Automation In Maharashtra: At A Glance <div style="text-align: right;">Dr. D. K. Veer</div>	1 - 7
2.	Soul 2.0 To KOHA 18.11: A Study of Test Data Migration Done In Agasti Arts, Commerce And Dadasaheb Rupwate Science College, Akole Library <div style="text-align: right;">Pradeep Bachhav</div>	8 - 11
3.	SOUL 2.0: Importance, Problems And Remedies <div style="text-align: right;">Dr. Sanjay Shenmare</div>	12 - 14
4.	User Satisfaction Using SOUL 2.0 Library Software In SPM College Library <div style="text-align: right;">Dr. Pradip barad</div>	15 - 18
5.	Application of Web 2.0 In Library And Information Science <div style="text-align: right;">Dr. Vilas P. Ubhale, Mr. Manojsonone</div>	19 - 21
6.	Comparative Study of The SOUL And SLIM Library Software <div style="text-align: right;">Prof. Gajanan Ghayal</div>	22 - 25
7.	Comparative Study of Library Automation Software <div style="text-align: right;">Manoj G. Kadu</div>	26 - 29
8.	SOUL 2.0 For Library Automation <div style="text-align: right;">Dr. Bidwe Hariprasad, Dr. Kumbhar Kalyan N.</div>	30 - 34
9.	Growth And Development of SOUL Software <div style="text-align: right;">Dr. A. S. Sonone</div>	35 - 37
10.	A Comparative Study Between SOUL & LIBMAN Library Automation Software <div style="text-align: right;">Shekhar Dixit</div>	38 - 41
11.	SOUL 2.0 Library Software Its Utility In 21 st Century <div style="text-align: right;">Dr. Pravin A. Joshi</div>	42 - 44
12.	Library Automation And Library Software Packages: A Study <div style="text-align: right;">Sandip B. Khandare, Dr. Shashank S. Sonwane</div>	45 - 47
13.	Comparative Study of Library Automation Software's <div style="text-align: right;">Raju S. Wankhede, Dr. Shashank S. Sonwane</div>	48 - 51
14.	SOUL (Software For University Libraries): Development, Modules & Features <div style="text-align: right;">Dr. A. S. Sonone, Dr. S. R. Baheti</div>	52 - 54
15.	Library Automation Through E-Granthalya Software of Shri Vyankatesh Arts, Commerce And Science College: An Experience <div style="text-align: right;">Dr. Umesh B. Deshmukh</div>	55 - 57

16.	Web 2.0 Applications In Library Management Software: KOHA, NEWGENLIB And LIBSYS Comparative Study Mr. S. A. Dhande, Dr. R. R. Paithnkar	58 – 60
17.	Management of Micro Document Using E – Granthalaya Software Purushottam M. Kale, Mahendrav. Mete	61 – 63
18.	Library Automation & IPR Issues Supriya Kasbe	64 – 65
19.	Commercial Library Automation Software In India: A Comparative Study of The Cataloguing Modules of LIBSYS, SOUL 2.0 And Slim21 Dr. Rajendra M. Marwade	66 – 70
20.	A Study of Various Software For Library Automation Dr. Vivek Sampatrao Sathe	71 – 73
21.	Library Automation Using SOUL 2.0 Software Anant M. Thorat	74 – 76
22.	An Overview of Software For University Libraries 2.0 (SOUL 2.0) Dr. Rahul R. Dhuldhule	77 – 80
23.	Open Source Software's For Library Automation Mr. Mahesh S. Akulwar, Dr. Shashank S. Sonwane	81 – 84
24.	Open Source Software And Libraries Ku. Pratibha N. Atram	85 – 86
25.	Moodle : An Open Source Learning Management System Dr. Nilesh V. Gore	87 – 88
26.	KOHAOPEN Source Library Management Software: An Overview Dr. Nandkishor R. Motewar	89 – 91
27.	Open Source Software For Libraries Mr. Sudhir B. Sangole	92 – 95
28.	Open Source Softwares Mr. Dinesh T. Sakhare	96 – 98
29.	Library Automation And Use of Open Source Softwares Dr. Neeta A. Kene	99 – 101
30.	Open Source Software Anup B. Jawale	102 – 104

LIBRARY AUTOMATION USING SOUL 2.0 SOFTWARE

ANANT M. THORAT

Librarian

KES Dr. C. D. Deshmukh Commerce &
Sau.K.G.Tamhane Arts College Roha Dist. Raigad.

Abstract

In this paper researcher discuss about library automation using SOUL 2.0 software. Library automation refers to the use of computer to automate the typical procedures of libraries such as cataloging and circulation. Library automation in the broadest sense can be taken to mean the employment of machines for library processes. Library automation offers many opportunities to improve service to library patrons. Software for University Libraries (SOUL) is an state-of-the-art integrated library management software designed and developed by the INFLIBNET Centre based on requirements of college and university libraries. It is a user-friendly software developed to work under client-server environment. The software is compliant to international standards for bibliographic formats, networking and circulation protocols.

Keywords:-Library automation, SOUL 2.0 software, SOUL modules

Library Automation

Library automation refers to the use of computer to automate the typical procedures of libraries such as cataloging and circulation. The word 'library automation' is being used in literature for the last four decades. A perusal of the literature would indicate that many authors have not tried to define the term explicitly. They use the term 'Library automation' to mean the use of computers as an aid for library activities. However, some authors have tried to define the term. For instance Markers (1967) says "Library automation in the broadest sense can be taken to mean the employment of machines for library processes. In general, however, library automation has come to mean the application of computers and related data processing equipment to libraries.

Determining the functions that you wish to automate and their priorities relative to each other is important for all sorts of reasons. If needs and priorities are clear, functions can be automated in phases, allowing for more effective use of frequently scarce funding. Moreover, it is a way to develop credibility with funding agencies and be able to take advantage of "sudden" funding opportunities. Finally, evaluations of systems and options will be easier and more productive if you are able to match your highest functional priorities against the corresponding modules available in the marketplace.

Advantages of Library Automation

- Easy & Efficient Management
- Proper & Updated Information to the Patrons
- Keep a check on the obsolete and less useful resource
- Motivate Patrons
- Increase usage of the available resource
- Source the right resource
- Right Information at the Right Place and at the Right Time.
- Changing Roles of Librarian

TRUE COPY

A

Dr. C. D. Deshmukh
K. G. Tamhane
Roha Dist. Raigad

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad